

Лопутько Олена Анатоліївна,
кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри іноземних мов
Національної академії внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПОЕТАПНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ МВС УКРАЇНИ

Суттєві зміни, які відбуваються у системі світової вищої освіти, зумовлюють основні напрями реформування освітньої галузі в Україні, що передбачає кардинальне переосмислення концепції підготовки кваліфікованих фахівців. У цьому контексті нагальною є потреба збільшення організаційного, дидактичного та методичного ресурсів самостійної роботи майбутніх спеціалістів, що визначатиме їх конкурентоспроможність на вітчизняному та світовому ринках праці, сприятиме їх здатності до професійного самовдосконалення, самонавчання.

Окремі питання, пов'язані з проблемою організації самостійної роботи майбутніх фахівців, висвітлені у працях учених-педагогів радянського і пострадянського періоду (А. Алексюка, Г. Асонової, А. Аюрзайна, В. Буряка, А. Дьоміна, Б. Єсипова, Л. Жарової, В. Козакова, О. Кондратюк, І. Малкіна, Ю. Мальованого, В. Паламарчук, П. Підкасистого, О. Пометун, В. Сотниченко та ін.).

Метою статті є удосконалення системи організації самостійної роботи курсантів шляхом поетапного її ускладнення та якісного оновлення змісту навчальної дисципліни «Іноземна мова».

У процесі власної педагогічної діяльності викладачі повинні зважати на те, що організація навчання у ВНЗ МВС спрямована на його активізацію, комплексний характер, підвищення частоти використання допоміжних засобів, інтенсифікацію діяльності курсантів, створення доброзичливої атмосфери.

Усе це призводить до необхідності проведення викладачем додаткової роботи з удосконалення організації навчального процесу. Так, програмний матеріал

повинен бути розподілений на частини відповідно до етапів, за якими проходить формування навичок самостійної роботи, рівня знань тієї чи іншої групи курсантів, якісної спорідненості тем, часової тривалості та функціональних завдань того чи іншого модуля. Розподіл має відбуватися також залежно від тривалості семестру для полегшення проведення підсумкового контролю. Бажано, щоб такий вид контролю якості виконання самостійних завдань здійснювався наприкінці кожного етапу перед написанням тесту в аудиторії та мав характер комплексної контрольної роботи, спрямованої на перевірку знань, умінь і навичок курсантів, набутих за певний період.

Вважаємо за доцільне розподілити увесь процес вивчення організації самостійної роботи з іноземної мови на чотири етапи (один допоміжний і три основних), для яких характерні відповідні рівні самостійності роботи та особливості участі викладача у ній. Необхідно зауважити, що недоцільно говорити про чітке розмежування етапів та визначення терміну їх проходження. Перехід здійснюється поступово й не всіма членами групи одночасно.

Основною метою роботи на кожному етапі є поступове та послідовне формування викладачем культури самостійної роботи курсантів з урахуванням специфіки дисципліни. Загальною метою і кінцевим результатом поетапного навчання є забезпечення практичного володіння курсантами змістом навчальної дисципліни. Необхідно зауважити, що значна частина запланованого часу має бути відведена на вивчення тем, пов'язаних із специфікою професійної підготовки курсантів ВНЗ МВС України. Ґрунтуючись на вищезазначених фактах, можна розподілити весь час, відведений навчальними програмами на самостійну роботу, на такі етапи:

I етап. Підготовчий (до 10%).

На цьому етапі бажано використання викладачем аудіо- та відеоносіїв з метою активізації самостійної роботи курсантів, розширення комплексу імітаційних, підстановочних та інших видів репродуктивних і частково продуктивних вправ.

Іноземна (англійська, німецька) мова
<i>Мета: розвиток навичок сприйняття англійської мови на слух (з диска) та</i>

<i>розвиток навичок діалогічного мовлення.</i>
--

<i>Завдання: Прослухати текст, визначити його основний зміст, заповнити пропуски в тексті діалогу та вибірково відтворити його в парах</i>
--

Особливістю організації роботи на цьому етапі стає інтенсивне вивчення базових понять навчальної дисципліни, необхідних для засвоєння основного курсу.

II етап. Початковий (25 – 30%).

На цьому етапі активно відбувається засвоєння нових понять, характерна риса цього процесу – їх відбір викладачем відповідно до специфіки професійного навчання курсантів. Продовжується робота над основним матеріалом.

Іноземна (англійська, німецька) мова

<i>Мета: закріплення ЛО (лексичних одиниць) та ЛВ (лексичних виразів) професійного спрямування на рівні лексичного виразу</i>

<i>Завдання: курсанти поєднують частини словосполучень та перекладають їх у групи, або завдання може бути представленими у вигляді тестів. Це вправи на швидкість.</i>
--

Час, відведений на виконання подібних вправ, чітко фіксується.

Навчання проходить на основі текстового матеріалу за умови, що він містить необхідну навчальну інформацію. Передтекстові вправи цього етапу спрямовані на самостійне усвідомлення курсантами теми. Комплекс післятекстових вправ передбачає послідовне засвоєння ними обов'язкового матеріалу.

Потрібно підкреслити, що підбір вправ, їх кількість та рівень складності на цьому етапі залежать від індивідуальних особливостей курсантів, швидкості, з якою вони засвоюють матеріал. Також важливим елементом цього етапу є зміна ролі викладача: надання курсантам відносної самостійності під час виконання вправ. Вони ще потребують уважного контролю, але певну частину вправ уже виконують самостійно.

III етап. Проміжний (35 – 40%).

Під час проведення третього етапу, на нашу думку, потрібно визначити певні особливості. Виконання творчих завдань є певною мірою варіативним, істотно зростає частка індивідуальних та групових мультимедійних проєктів за

темами аудиторних і самостійних занять. Цей етап характеризується наявністю значної кількості тем для самостійної роботи. На цьому етапі вважається виправданим подання викладачем значних обсягів навчального матеріалу. На цьому етапі застосовуються складні вправи, які спрямовані на творчу обробку навчального матеріалу. У цей час надзвичайно вагомими є виконання колективних та індивідуальних проєктів, тому викладач не повинен обмежувати курсантів у виборі теми власного дослідження в межах модулю. Наприкінці цього етапу також проводиться комплексна контрольна робота.

Іноземна (англійська, німецька) мова

<i>Мета: набуття широкого спектру знань, удосконалення вмінь та навичок</i>

<i>Завдання: курсанти читають текст та перекладають окремі вищезазначені слова, використовуючи пройдений матеріал, пишуть, які права і свободи громадян, що вибірково наведені в завданні, реалізуються в Конституції України (практично), якщо дозволяє час, то зачитують відповіді, якщо ні – здають роботи викладачу</i>

У групах із середнім та високим рівнем знань цілком доречною є самоперевірка за допомогою поданих до робіт відповідей.

IV етап. Заключний (20 – 30%).

Наступний етап збігається із завершенням вивчення навчальних дисциплін, і тому під час його завершення викладач повинен впевнитися, що курсанти оволоділи матеріалом в обсязі, достатньому для спілкування на професійну тематику. Також вони повинні демонструвати розуміння професійних термінів, бути здатними до їх співставлення, критично оцінювати надану інформацію, вміти адекватно та обґрунтовано висловлювати свою думку та аргументовано захищати її в ході обговорення.

Іноземна (англійська, німецька) мова

<i>Мета: удосконалення вже набутих знань, сформованих умінь та навичок на основі складного, неадаптованого матеріалу, завершення формування навичок колективної та індивідуальної самостійної роботи</i>
--

<i>Завдання: удосконалення навичок класифікації злочинів у різних сферах та</i>

*розуміння можливості перетинання декількох сфер під час скоєння злочинів.
Вправа поділена на частини для індивідуального та колективного виконання*

Вважаємо, що запропоновані методичні рекомендації сприятимуть підвищенню ефективності самостійної роботи курсантів ВНЗ МВС та значно підвищать рівень володіння навчальним контингентом іноземною мовою професійного спрямування. Подальшого вивчення потребують питання удосконалення комунікативної іншомовної компетентності курсантів шляхом удосконалення дослідницької навчальної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Алексюк А.М. Організація самостійної роботи студентів в умовах інтенсифікації навчання: навч. посіб. / [Алексюк А.М., Аюрзайн А.А., Підкасистий П.І., Козаков В.А. та ін.]. – К. : ІСДО, 1993. – 336 с.
2. Буряк В.К. Керування самостійною роботою студентів / В.К. Буряк // Вища школа. – 2001. – № 4-5. – С. 48-52.

Вишневський П.Р. Обґрунтування складових методики виконання контрольованої самостійної роботи курсантів військових вищих навчальних закладів / П.Р. Вишневський // Збірник наукових праць – №31. – Ч. II. – Хмельницький : Вид-во Національної академії ПСУ, 2004. – С. 127-130.

Демченко О.А. Збірка перевірочних завдань для контролю результативності самостійної роботи курсантів та студентів, що навчаються за спеціальністю «Правознавство»: метод. матер. / Демченко О.А. – К. : ННПКГБПС КНУВС, 2006. – 49 с.

5. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / [наук. ред. українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва]. – К. : Ленвіт, 2003 – 273 с.

European Language Portfolio. Proposals for Development – Council of Europe, Strasbourg, February 1997. – P. 3-7.